

**Олексій Златогорський,
Павло Рудецький (Луцьк)**

Волинське Полісся у творчій спадщині Ю.І.Крашевського

28 липня цього року виповнилося 190 років від дня народження видатного польського письменника, вченого, мислителя, художника Юзефа Ігнація Крашевського. Багато років свого життя він провів на Волині, побував і на Поліссі – мандруючи, відвідуючи друзів, знайомих.

Безпосередньо мандрівкам присвячена його праця “Спогади про Волинь, Полісся і Литву” (1840), що породила низку інших описів подорожей у польській літературі. Ще за життя Крашевського дослідники його творчості визнали його першість в “артистичному зображенні образів краю”[1]. Враження від мандрівок вніс письменник і в свої літературні твори, у романах “Будник”, “У бабуні” події розгортаються на Поліссі, про яке Крашевський пише як про край, який “перебуває у своєму передпотопному стані”, волинські ліси за його описом “починаються за Ківерцями, тягнуться безперервно аж до Пінська”[2].

Один з перших населених пунктів на Поліссі, де зупинявся Ю.І.Крашевський – с.Оссове (нині у Рівненській області), що належало раніше іншому видатному польському письменнику Алоїзію Фелінському. Шлях до Оссова був, як згадує письменник, “дуже нудним”: навколо ліси, болота, під ногами пісок без жодної рослини, присипаний лише зверху жовтими іглами і шишками сосен[3].

Далі шлях Крашевського проліг на Степань, Сарни і Чарторийськ. В розділі про останній у своїх “Спогадах про Волинь...” подає він історичні відомості, опис замку, “від якого тепер залишилися лише голі мури з орлами на щитах, вал високий і глибокі яри...”, кляштор і костел домініканців[4].

Зупинявся Крашевський і у Колках, власності князів Радзивіллів, згадував про давній тут ярмарок на день Святого Петра, який “за добрих часів тривав аж до двох тижнів”, на нього з’їжджалися купці з Литви і, навіть, з Бердичева[5].

У “Спогадах про Волинь...” згадує Крашевський також Оконськ, “славний своїм джерелом”. “Недалеко від поштового шляху,— пише письменник,— знаходиться тут неглибоке окно, з якого вода виходить..., літом холодна, зимою тепла”[6]. Місцеві люди повідали також Крашевському, що у раніші часи таких джерел було два.

Окремі розділи “Спогадів про Волинь” присвячує Юзеф Ігнаци поліським лісам, господарству поліщуків, полюванню. Письменник знайомить читача з особливостями мисливства на Волині у першій половині XIX століття, відмічаючи полювання з загонщиками, облавою, взимку на сарн – на санках, з силками і яструбами на птахів тощо. Перелічує звірів місцевих лісів того часу – лосів, ведмедів, вовків, бобрів, рисей, сарн тощо. Вводить у розповідь Крашевський також низку мисливських анекдотів[7].

Про господарство поліщуків письменник зазначає, що воно цілком залежить від лісу, вирубки і торгівлею деревиною, виробництва поташу, добуванню смоли, кори тощо[8].

До паризького видання своїх “Спогадів про Волинь...” (1860) додав Крашевський також низку ілюстрацій, серед них заслуговують на увагу малюнки автора з місцевості у Оссовій, Чарторійську, Колках, поліських лісів, малюнок “Перед полюванням”. Заслуговує також на увагу листування Крашевського тих часів. Варто зазначити, що більшість його листів з Полісся адресувалося через приятеля у м.Дубровиці (нині у Рівненській області), лікаря В.Цвікліча[9].

Отже, багатогранна і значна спадщина видатного польського письменника Ю.І.Крашевського містить низку інформації про Волинське Полісся. Вона варта для подальшого опрацювання, перекладу, публікації.

-
- [1] Bądkiewicz A. Podróżopisarstwo krajowe // Książka Jubileuszowa dla uczczenia pięćdziesięcioletniej działalności literackiej J.I.Kraszewskiego.– Warszawa, 1879.– S.415.
- [2] Kraszewski J.I. U babuni. Powieść.– Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1976.– S.48-49.
- [3] Kraszewski J.I. Wspomnienia Wołynia, Polesia i Litwy.– Warszawa: Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1985.– S.41.
- [4] Ibid.– S.69.
- [5] Ibid.– S.71.
- [6] Ibid.– S.72.
- [7] Ibid.– S.75-81.
- [8] Ibid.– S.85.
- [9] Kraszewski J.I. Listy do rodziny 1820-1863.– Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1982.– S.52.